

Protocol

Omgaan met pestgedrag

Stichting Vrijescholen Athena
De Vijfster

Inhoud

Inleiding	3
Begripsvorming.....	4
Structuur van het pestprotocol.....	5
Praktische uitwerking van het pestprotocol.....	6
Bijlage I: Begeleiding van kinderen.....	9
Bijlage II: Adviezen aan ouders.....	10
Bijlage III: Stroomschema pestprotocol.....	11
Bijlage IIII: Plan van aanpak.....	12
Literatuur en verwijzingen.....	14

Inleiding

Pestgedrag is een probleem dat in alle geledingen van de maatschappij voorkomt, dus dit kan ook op onze school plaatsvinden.

Het is een feit wat onder ogen gezien moet worden. Mocht dit voorkomen op onze school dan zullen wij dit serieus aanpakken.

Het protocol is opgezet met als doel dat alle leerlingen zich vrij en veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Om de pestproblematiek te voorkomen, besteden we veel zorg aan preventie om de sociale veiligheid te waarborgen. De leerkrachten en ondersteunend personeel zijn alert in de klas, in de gangen, op het plein en in de kleedkamers tijdens het omkleden en maken pestgedrag direct bespreekbaar. Met deze houding én met dit protocol geven wij een signaal af dat het pesten nooit wordt getolereerd en dat wij de problematiek actief aanpakken.

Begripsvorming

Plagen

Bij plagen is er sprake van incidenten. Een persoon zegt iets, een ander zegt iets terug en meestal is het dan afgelopen. Vaak is het een kwestie van elkaar voor de gek houden. De machtsverhouding is gelijk. Plager(-s) en geplaagde(-n) hebben een gelijke of bijna gelijke macht. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade op en is in staat om zich te verweren.

Pesten

Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door één of meerdere individuen op een persoon, die niet in staat is zichzelf te verdedigen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld en kan het slachtoffer zich niet verdedigen.

Pesten heeft negatieve gevolgen voor het slachtoffer. Het slachtoffer kan niet voor zichzelf opkomen noch zich verweren. Doet hij dit wel, dan kan dit voor de pester(-s) een reden zijn hem harder aan te pakken.

Pesten is ongewild gedrag. Het is niet toegestaan.

Voorbeelden van pesten kunnen zijn:

- ✓ altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen,
- ✓ zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot,
- ✓ een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven,
- ✓ briefjes doorgeven,
- ✓ beledigen,
- ✓ opmerkingen maken over kleding,
- ✓ isoleren,
- ✓ buiten school opwachten,
- ✓ op weg naar huis achterna rijden,
- ✓ naar het huis van het slachtoffer gaan,
- ✓ bezittingen afpakken,
- ✓ schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer,
- ✓ fysiek geweld,
- ✓ digitaal schelden of bedreigen (facebook, apps e.d.)

Wij gaan er van uit dat pestgedrag ergens vandaan komt en vanuit een onderliggend probleem is ontstaan. Het is belangrijk te onderzoeken wat er aan de hand is met de leerling die pest. Deze oorzaak moet boven tafel komen, pas daarna kan er effectief gewerkt worden aan ander gedrag.

Mogelijke oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- ✓ voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- ✓ voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- ✓ voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- ✓ een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt
- ✓ een problematische thuissituatie

Ook minder directe signalen kunnen op pesten duiden:

- vaak alleen staan in de pauze of bij de leerkracht gaan staan
- vaak alleen met jongere kinderen spelen
- niet naar buiten willen op school
- niet meer naar school willen of aangeven zich ziek te voelen
- niet meer worden uitgenodigd door andere kinderen
- andere kinderen reageren negatief op een fout of een idee van het betreffende kind.

Deze signalen kunnen echter ook voorkomen bij anderen problemen, dus is het zaak goed uit te zoeken waar de basis van deze signalen ligt!

Het goed signaleren en noteren is een taak van de leerkracht.

Structuur van het pestprotocol

Als achtergrond van dit protocol dient een visie op opvoeden en sociaal gedrag zoals de school die verwoord heeft in de schoolgids.

Uiteraard dient dit protocol niet in iedere situatie strikt gevolgd te worden. Het fungeert als leidraad om te handelen, met de nadrukkelijke ruimte in situaties af te wijken en een eigen invulling te geven.

Mocht zich een pestgeval voordoen dan kan de leerling zich melden bij de leerkracht, de vertrouwenspersoon van de school, de intern begeleider, de regenboogcoördinator of bij de directeur.

Wanneer er zich een pestprobleem voordoet dan:

- licht de persoon die de melding ontvangt de directeur, de leerkrachten, de overige betrokkenen en eventueel het college van bestuur in
- wordt vastgesteld wat de aard en de ernst van het pestprobleem is.

Er zijn verschillende manieren (of mogelijke combinaties daarvan) waarop vervolgens gereageerd kan worden:

- de ouders van de pester en de gepeste worden ingelicht.
- alle ouders worden ingelicht.
- er vinden gesprekken plaats met (een deel van) de kinderen in de klas.

We verdelen het handelingsproces in 6 fasen:

- voorkomen
- onderzoeken en informeren
- gesprekken met betrokkenen en evt. derden
- maken van een plan van aanpak
- uitwerken van het plan van aanpak
- evaluatiemoment
- afronden en nazorg plegen.

N.B. Tijdens alle fasen blijft het informeren van de verschillende betrokkenen noodzakelijk!

Praktische uitwerking van het pestprotocol

Fase 1: Preventie

De school heeft de taak te zorgen voor een omgeving waarin een ieder zich veilig voelt. Daartoe zijn schoolregels en klassenregels opgesteld die regelmatig gedurende het jaar onder de aandacht van de kinderen worden gebracht.

De Vijfster werkt aan sociale vorming, waarbij gebruik wordt gemaakt van de Regenboogtraining en de regenboog spellen.

- ✓ De regenboogtraining wordt structureel ingezet in de vierde klas.
- ✓ De regenboogtraining wordt incidenteel ingezet bij een klas waar onveiligheid signaleerd wordt.
- ✓ De regenboogspellen worden door het jaar heen ingezet door alle leerkrachten om o.a. te werken aan groepsvorming.

Schooljaar 2022-2023 wordt beleid geschreven hoe om te gaan met de regenboogtraining in alle klassen.

De vijf regels uit de Regenboogtraining

- Wij zijn te vertrouwen
- Wij helpen elkaar
- Niemand speelt de baas
- Wij lachen elkaar niet uit
- Wij doen niet zielig

De school besteedt specifiek aandacht aan pesten langs digitale weg (o.a. cyberpesten) vanaf de vierde klas (zie ICT en Media beleidsplan).

Jaarlijks vullen leerkrachten van klas 1 t/m 6 het leerlingvolgsysteem ZIEN in. Leerlingen van klas 4, 5 en 6 vullen ook zelf digitaal ZIEN in. Leerlingen van klas 1 t/m 3 vullen de veiligheidsthermometer in uit de regenboogmap. Na het signaleren en analyseren worden interventies ingezet om de sociale veiligheid te vergroten van een groep en/of van de individuele leerling indien nodig.

Fase 2: Onderzoeken en informeren

- ✓ Er is een melding gemaakt van een pestsituatie, deze kan van verschillende kanten komen: ouders, leerlingen en leerkrachten.
- ✓ Een melding dient te allen tijde serieus genomen te worden!
- ✓ Leerkracht gaat in gesprek met betrokkenen en zoekt uit of het om een pestprobleem gaat.
- ✓ Gaat het om een pestprobleem dan wordt het team op de hoogte gebracht
- ✓ Het team is extra alert, houdt de betrokkenen extra in de gaten in de gangen en tijdens het buitenspelen
- ✓ Als het om een leerling gaat dan worden ouders op de hoogte gebracht van dit gesprek. Eventueel kan ook een kringgesprek plaatsvinden in de betrokken klas.

Wanneer de conclusie is dat er sprake is van een 'structureel' pestprobleem en er een plan van aanpak nodig is, dan informeert de betrokken leerkracht de regenboogcoördinator (pest-coördinator), de directeur en opnieuw team. Het protocol wordt ingezet.

Fase 3: Gesprekken met betrokkenen en evt. derden

- ✓ De leerkracht doet onderzoek bij alle betrokkenen door in gesprek te gaan eventueel samen met de intern begeleider.
- ✓ Er wordt een beeld gevormd van de mogelijke hulp die geboden kan worden en die gewenst wordt.
- ✓ Alle communicatie verloopt via de leerkracht.
- ✓ In overleg met betrokkenen wordt een plan van aanpak opgesteld

Fase 4: Het maken van een plan van aanpak

- ✓ Er moet sprake zijn van een veranderingsproces ten aanzien van de ontstane situatie. Dit proces moet er op gericht zijn deze situatie te doorbreken. Hierbij kunnen verschillende trajecten doorlopen worden.
- ✓ Het kan wenselijk zijn alle ouders te informeren over de situatie in de klas en de wijze waarop hiermee wordt omgegaan.

Fase 5: Plan van aanpak uitvoeren

Enkele suggesties bij het uitwerken van het plan van aanpak zijn:

- ✓ Kringgesprekken met de klas
- ✓ Inventariseren in de groep wie welke rol heeft: slachtoffer, dader, partijkiezer,

meeloper, voorvechter, afzijdige (project rondom pesten)

Elk groepslid bewust maken van zijn eigen rol en goedilstaan bij de verschillende gevoelens. (van de gepeste, de dader enz.)

- ✓ Het aanleren en bevorderen van positieve gevoelens en eigenschappen zoals, troosten, helpen, complimentjes geven en het afremmen van elkaar, daar waar dat nodig is.
- ✓ Het creëren van een gezond leef - en leerklimaat en een positieve sfeer.

Aanpak kleuters tot en met klas 3

- ✓ Vertellen van een pedagogisch verhaal passend bij de situatie.
- ✓ Vanuit de beelden bespreekbaar maken wat er in de klas speelt passend bij de leeftijd
- ✓ Regenboogspelen
- ✓ Regelmatig (kind)gesprekken met betrokkenen

Aanpak klas 4 t/m 6

- ✓ 'Kinderen en omgaan met waarden en normen', een methode die de school heeft aangeschaft om o.a. voor dit doel te gebruiken.???
- ✓ Regenboogspelen
- ✓ Regenboog training inzetten voor de hele klas. Dit gebeurt sowieso in klas 4 preventief.
- ✓ Regelmatig (kind)gesprekken met betrokkenen

Tijdens het hele traject is het belangrijk een 'logboek' in Parnassys bij te houden

Evaluatie

In hoeverre heeft het opgestelde plan van aanpak effect gehad?

- ✓ Het plan heeft gewerkt, dan wordt het plan afgerond in fase 6
- ✓ Het plan heeft onvoldoende effect gehad. Terug naar fase 3. Hulp van buitenaf wordt ingeschakeld. Er kan gedacht worden aan de schoolbegeleidingsdienst, de GGD, schoolmaatschappelijk werk of het zorgteam.
Tijdens de tweede loop van het traject kunnen strengere maatregelen genomen worden.

Fase 6: Afronden en nazorg

- ✓ Met de betrokkenen wordt het traject afgerond
- ✓ De komende periode wordt er nazorg geleverd en blijft de leerkracht alert op gedrag
- ✓ Regelmatig interventies inzetten om pestgedrag te voorkomen (fase 1)

Bijlage I: Begeleiding van kinderen

Begeleiding van de gepeste

- ✓ Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- ✓ Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten.
- ✓ De leerling laten inzien dat hij /zij hulp kan vragen bij leerkracht en klasgenootjes
- ✓ Het gepeste kind laten inzien waarom een kind pest.
- ✓ Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- ✓ Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- ✓ Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- ✓ Het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiding van de pester

- ✓ Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten. (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- ✓ Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- ✓ Excuses laten aanbieden.
- ✓ In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- ✓ Wij houden ons aan de regel: "Pesten is verboden in en om de school"; straffen als het kind wel pest, daarnaast belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- ✓ Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- ✓ Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen.
- ✓ Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- ✓ Inschakelen hulp in overleg met ouders: SWV, GGZ, huisarts, zorgteam, zorgnetwerk

Bijlage II: Ouders van gepeste kinderen

- ✓ Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind.
- ✓ Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(-s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- ✓ Pesten op school direct met de leerkracht bespreken.

Ouders van pesters

- ✓ Neem het probleem van uw kind serieus.
- ✓ Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- ✓ Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- ✓ Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- ✓ Besteed extra aandacht aan uw kind.
- ✓ Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- ✓ Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders

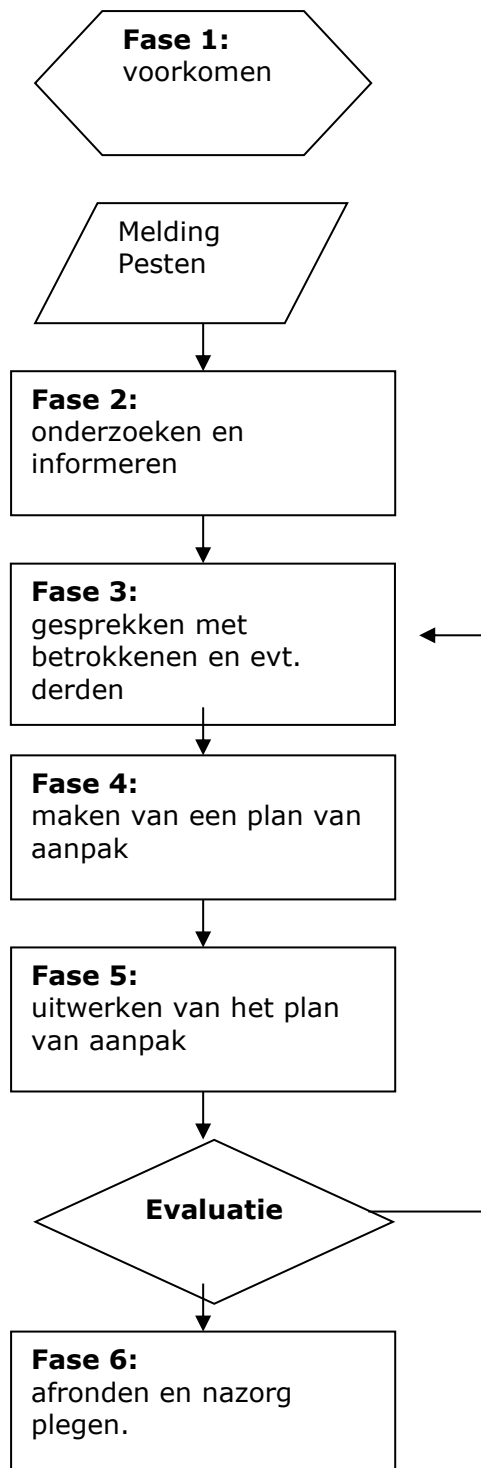
- ✓ Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- ✓ Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- ✓ Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- ✓ Geef zelf het goede voorbeeld.
- ✓ Leer uw kind voor anderen op te komen.
- ✓ Leer uw kind voor zichzelf op te komen
- ✓ Terug slaan /schoppen is niet de oplossing

Oudergroep betrekken bij het proces in de klas

Soms is het belangrijk de gehele oudergroep te betrekken in het plan van aanpak om het veranderingsproces goed te laten verlopen.

- ✓ Hulp bieden aan een eventueel slachtoffer, aan de grote middengroep van de klas, maar ook aan de dader.
- ✓ De aanwezigen moeten erop voorbereid zijn dat ouders van eventuele daders iets moeilijks te verwerken krijgen. De ouders bouwen dit vertrouwelijke beeld gezamenlijk op om de hulpverlening richting te geven. Er wordt afgesproken namen te noemen.
- ✓ Ouders uitleggen dat de kinderen in twee sociale circuits leven, te weten: een circuit waar toezicht is en de schoolregels gelden en een circuit zonder toezicht, de sociale laag die niet zichtbaar is. Pesten speelt zich bijna altijd in dit laatste circuit af. De leerkracht kent het gedrag in dit circuit niet. Ouders krijgen vaker mededelingen van hun kind hoe het er daaraan toegaat.
- ✓ Aan alle ouders wordt nu gevraagd om beurten te vertellen hoe hun kind de sociale situatie van de klas beleeft. Zij krijgen op deze wijze de mogelijkheid om aan hun betrokkenheid vorm te geven.
- ✓ De hulp van ouders is nodig om een gezamenlijk beeld te ontwikkelen van de sociale situatie in de klas.
- ✓ Samen met ouders om de kinderen gaan staan

Bijlage III: Stroomschema pestprotocol (Klassenmap)

Bijlage IV: Plan van aanpak

Naam gepeste(-n):

Naam pester(-s):

Melding probleem door:

Betrokkenen overleg:

Startdatum:

Einddatum:

Fase 3: gesprekken met betrokkenen en evt. derden
Beschrijf kort wat er in de gesprekken aan de orde is geweest én wie heeft deelgenomen aan de gesprekken.

Zijn alle betrokkenen over deze stap geïnformeerd? JA / NEE
Zijn de gesprekslijnen voldoende gecommuniceerd? JA / NEE

Fase 4: maken van een plan van aanpak
Beschrijf de te volgen werkwijze. Geef alle stappen aan.

Zijn alle betrokkenen over deze stap geïnformeerd? JA / NEE

Fase 5: uitwerken van het plan van aanpak
Wat is er werkelijk aan het probleem gedaan?

Zijn alle betrokkenen over deze stap geïnformeerd? JA / NEE

Evaluatie
Heeft het plan van aanpak voldoende effect gehad JA / NEE
Indien “NEE” is geantwoord, Moet er terug gegaan worden naar Fase 3 én dient er een tweede plan van aanpak opgesteld te worden.
Zijn alle betrokkenen over deze stap geïnformeerd? JA / NEE

Fase 6: afronden en nazorg plegen Beschrijf kort hoe deze fase gerealiseerd gaat worden.
Zijn alle betrokkenen over deze stap geïnformeerd? JA / NEE

Literatuur en verwijzingen

Boekenlijst:

Pesten op school, Dieter en Gita Krowatschek
(ISBN90-76771-73-1)

Pesten op school, Bob van der Meer
(ISBN90-232-3239-9)

Internet:

<http://www.pestweb.nl/aps/pestweb>

<http://www.pesten.net>

Bij het maken van dit pestprotocol zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

Pestprotocol Parcivalschool Arnhem

Pestprotocol De Vrijeschool Almelo

Vereniging tegen het pesten (<http://www.tegenpesten.kicks-ass.org>)

Drs. Bob van der Meer (<http://www.pesten.net>)

Juf Online (http://www.geocities.com/juf_online/klassen.html)